ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 23. decembrī[1]

Lieta C-196/15

Granarolo SpA

(Cour d'appel de Paris (Francija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesu jurisdikcija civillietās un komerclietās — Regula (EK) Nr. 44/2001 — Īpašā jurisdikcija — 5. panta 1. un 3. punkts — Tirdzniecības attiecību pēkšņa izbeigšana — Uz to balstītas prasības par zaudējumu atlīdzību līgumisks vai delikta raksturs

I – **Ievads**

1. Šī lieta atkal dod Tiesai iespēju nošķirt īpašās jurisdikcijas, kas Regulā (EK) Nr. 44/2001[2] ir paredzētas līgumisku vai delikta rakstura prasījumu izvirzīšanai.

2. Konkrētāk, šeit ir runa par jautājumu, vai ir piemērojama delikta rakstura jurisdikcija, ja prasība par zaudējumu atlīdzību tiek balstīta tikai un vienīgi uz pēkšņu tirdzniecības attiecību izbeigšanu.

II – **Atbilstošās tiesību normas**

A – *Savienības tiesības*

3. Regulas Nr. 44/2001 5. pantā ir noteikts:

"Personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, citā dalībvalstī var iesūdzēt:

1. a) lietās, kas attiecas uz līgumiem, – attiecīgās saistības izpildes vietas tiesā;

   b) šā noteikuma mērķiem un ja vien nepastāv citāda vienošanās, attiecīgās saistības izpildes vieta ir:

   — preču tirgošanas gadījumā, vieta kādā dalībvalstī, kurā saskaņā ar līgumu preces piegādāja vai tās būtu bijis jāpiegādā,

   — pakalpojumu sniegšanas gadījumā, vieta kādā dalībvalstī, kur saskaņā ar līgumu pakalpojumu sniedza vai tas būtu bijis jāsniedz,

[..]

1 — Oriģinālvaloda – vācu.

2 — Padomes 2000. gada 22. decembra Regula par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.).

3. lietās, kas attiecas uz kaitējumu vai neatļautu rīcību, tās vietas tiesā, kur kaitējums noticis vai varējis notikt,

[..]."

B – *Valsts tiesību normas*

4. Francijas *Code de commerce* [Komerckodeksa] L. 442-6. pantā ir noteikts:

"[..] Ikvienam ražotājam, komersantam, rūpniekam vai profesiju reģistrā reģistrētai personai iestājas atbildība un rodas pienākums atlīdzināt radītus zaudējumus. ja tā/tas:

[..]5. pēkšņi pat daļēji izbeidz nodibinātas tirdzniecības attiecības bez iepriekšēja rakstiska brīdinājuma, ņemot vērā tirdzniecības attiecību ilgumu un saskaņā ar iedibināto tirdzniecības praksi starpnozaru nolīgumos noteikto minimālo iepriekšēja brīdinājuma termiņu. [..] Ja šādu nolīgumu nav, saskaņā ar tirdzniecības praksi ekonomikas ministra rīkojumos attiecībā uz katru preču kategoriju var noteikt minimālo iepriekšēja brīdinājuma termiņu un paredzēt tirdzniecības attiecību izbeigšanas pamatnosacījumus, tostarp atkarībā no attiecību ilguma. Iepriekš minētās tiesību normas nav šķērslis iespējai vienpusēji izbeigt līgumu bez iepriekšēja brīdinājuma gadījumā, ja otra puse nepilda savus pienākumus vai ja iestājušies *force majeure* apstākļi. [..]"

III – **Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi**

5. Kāds Francijas uzņēmums aptuveni 25 gadus kā mazumtirgotājs izplatīja Francijā Itālijas uzņēmuma pārtikas preces. Ilggadējās tirdzniecības attiecības nebija balstītas uz ietvarlīgumu un, it īpaši, uz nolīgumu par ekskluzīvām tiesībām.

6. 2012. gada 10. decembrī Itālijas uzņēmums informēja Francijas uzņēmumu, ka tas ar 2013. gada 1. janvāri izbeidz tirdzniecības attiecības.

7. Francijas uzņēmums attiecīgi iesniedza *Tribunal de commerce Marseille* [Marseļas Komerclietu tiesa] prasību pret Itālijas uzņēmumu atlīdzināt zaudējumus, kas radušies pēkšņas tirdzniecības attiecību izbeigšanas dēļ. Francijas uzņēmums savu prasību balstīja uz *Code de commerce* L. 442-6. pantu. Tā kā *Tribunal de commerce* uzskatīja, ka prasības pamatā esot neatļauta darbība, tā atzina savu jurisdikciju atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 5. panta 3. punktam.

8. Itālijas uzņēmums iesniedza apelācijas sūdzību, kurā apstrīdēja Francijas tiesu jurisdikciju.

9. Šī iemesla dēļ *Cour d'appel de Paris* [Parīzes Apelācijas tiesa], kurā ir iesniegta apelācijas sūdzība, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

1) Vai Regulas Nr. 44/2001 5. panta 3. punkts ir jāsaprot tādējādi, ka par neatļautu darbību ir uzskatāma nodibinātu un vairākus gadus ilgušu tirdzniecības attiecību saistībā ar preču piegādi izplatītājam bez ietvarlīguma vai nolīguma par ekskluzīvām tiesībām vienpusēja izbeigšana?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša, – vai šīs regulas 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir piemērojams saistību izpildes vietas noteikšanai, kas ir jautājuma pamatā 1. punktā minētajā gadījumā?

IV – **Juridiskais vērtējums**

A – *Par pirmo prejudiciālo jautājumu*

10. Ar savu pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā grib noskaidrot, vai attiecībā uz tādu prasību par zaudējumu atlīdzību, kāda ir pamatlietā, ir piemērojama delikta rakstura jurisdikcija atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 5. panta 3. punktam.

11. Tiesa robežšķirtni starp delikta un līgumiska rakstura jurisdikciju ir precizējusi 2014. gada spriedumā *Brogsitter*[3].

1) Spriedums *Brogsitter*

12. Lietā *Brogsitter* Tiesa apskatīja jautājumu, vai prasības par civiltiesisko atbildību, kas saskaņā ar valsts tiesībām ir delikta rakstura prasības, ņemot vērā starp pamatlietas pusēm noslēgto līgumu, tomēr nebūtu jāsasaista ar "līgumu vai prasībām no līguma" Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta izpratnē[4].

13. Lai nošķirtu delikta jurisdikciju no līgumiska rakstura jurisdikcijas, Tiesa lielā mērā ņēma vērā, vai "līguma, kas saista atbildētāju ar prasītāju, interpretācija ir obligāta, lai noteiktu [..] [atbildētājam] pārmestās rīcības [..] prettiesisko raksturu"[5]. Šāda līguma interpretācija ir obligāta, ja "[..] celto prasību mērķis ir atlīdzināt kaitējumu, kura cēlonis var tikt pamatoti uzskatīts par līgumā, kurš saista pamatlietas puses, paredzēto tiesību un pienākumu pārkāpumu, kas tā ņemšanu vērā padarītu obligātu, lai atrisinātu prasību"[6].

14. Tātad, ja ir jāinterpretē kāds līgums, tad ir jāpiemēro līgumiskā jurisdikcija saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktu, bet pārējos gadījumos – deliktu rakstura jurisdikcija saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 5. panta 3. punktu.

2) Spriedumā *Brogsitter* izstrādāto principu piemērošana šajā lietā

15. Šajā lietā pastāv lietai *Brogsitter* radnieciska problēma.

16. Arī šajā lietā iesniedzējtiesa ņem vērā, ka izvirzītais zaudējumu atlīdzināšanas prasījums saskaņā ar valsts tiesībām[7] ir saistīts ar deliktu.

17. Šajā lietā – pretēji lietai *Brogsitter* – nav obligāti jāinterpretē starp pusēm noslēgtais līgums, kas varētu pamatot līgumiskas jurisdikcijas piemērošanu.

18. Prasījuma par zaudējumu atlīdzību pamatā ir nodibināto tirdzniecības attiecību, kuras ietvaros Francijas uzņēmumam tika veiktas vairākas preču piegādes, pēkšņa izbeigšana. Pušu tirdzniecības attiecības kopumā regulējošs ietvarlīgums nepastāvēja. Tādēļ, atbildot uz izšķirošo jautājumu, vai, izbeidzot tirdzniecības attiecības, ir ticis ievērots atbilstošs termiņš, nav jāizvērtē pušu vienošanās[8].

3 — Spriedums *Brogsitter* (C-548/12, EU:C:2014:148).

4 — Spriedums *Brogsitter* (C-548/12, EU:C:2014:148, 16. punkts).

5 — Spriedums *Brogsitter* (C-548/12, EU:C:2014:148, 25. punkts).

6 — Spriedums *Brogsitter* (C-548/12, EU:C:2014:148, 26. punkts).

7 — Iesniedzējtiesa tuvāk neiztirzā problēmu, ka pamata lietas tiesvedībā ir jāpiemēro Francijas likumdošana. Tomēr tas nav pašsaprotami, bet principā būtu jānosaka, balstoties uz atbilstošajām kolīziju tiesību normām vai imperatīvajām normām, par kurām iesniedzējtiesa neko nejautā un kuru analīzei lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu trūkst pietiekamas informācijas.

8 — Kā to izklāsta Francijas valdība, norādot uz augstāko tiesu judikatūru, attiecībā uz minēto prasības pamatu pat nav nekādas nozīmes tam, vai līgumi bija jau noslēgti vai arī tirdzniecības attiecības bija pirmslīguma stadijā, gatavojoties noslēgt līgumu.

19. Drīzāk prasījums par zaudējumu atlīdzību tā rakstura dēļ ir jāskata atrauti no līguma. Šāda prasījuma pamatu veido nevis pušu vienošanās, bet gan likuma normas, kurās labi organizētas tautsaimniecības funkcionēšanas interesēs ir nosodīta jebkāda pēkšņa tirdzniecības attiecību izbeigšana un šādos gadījumos paredzēta līdzšinējam darījumu partnerim radušos zaudējumu atlīdzība.

20. Līdz ar to šajā lietā pastāvošā situācija zināmā mērā ir pretēja situācijai spriedumā *Brogsitter*. Lietā *Brogsitter* runa bija par tāda kaitējuma atlīdzināšanu, kas principā bija radies no eksistējoša līguma pārkāpuma. Turpretim šajā lietā prasījuma par zaudējumu atlīdzību pamatā ir nevis eksistējoši *līgumi*, bet drīzāk *turpmāku līgumu neslēgšana* pēc pēkšņas tirdzniecības attiecību izbeigšanas. Līdz ar to šeit nav runas par līguma pārkāpumu, bet gan par iepriekšējā darījumu partnera atteikšanos slēgt līgumu. Prasījuma par zaudējumu atlīdzību "pamatam" tātad nav sasaistes ar līgumiem.

21. Sasaiste ar līgumiem (hipotētiski) varētu rasties tikai tad, ja puse, kura izbeidz tirdzniecības attiecības, celtu iebildumus par kreditora iespējamiem iepriekšējiem līguma pārkāpumiem tirdzniecības attiecībās, lai attaisnotu tirdzniecības attiecību izbeigšanu un izvairītos no sava pienākuma atlīdzināt zaudējumus. Šāds aizstāvības līdzeklis – pat ja tas tiktu izmantots kā iebildums, bet kam trūkst pamata – nemainītu prasījuma par zaudējumu atlīdzību raksturu un to nepadarītu par līgumisku prasījumu.

22. Šī iemesla dēļ šīs lietas priekšmets nav "līgums vai prasības no līguma", un tādēļ šeit arī nevar būt piemērojama Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punktā paredzētā līgumiskā rakstura jurisdikcija.

23. Tāds prasījums, kāds ir pamatlietā, pēc savas dabas drīzāk ir jāklasificē kā delikta rakstura prasījums, kā to Tiesa jau ir darījusi prasījumu par tīši izbeigtām pirmslīguma sarunām gadījumā [9]. Tiktāl šādi prasījumi ir pielīdzināmi šīs lietas pamatā esošajam prasījumam, jo arī šajā gadījumā nepastāv "pienākumi, ko viena puse ir brīvprātīgi uzņēmusies pret citu [..] pusi" [10] un galu galā izvirzītā prasījuma pamatā ir pārmetums par darījuma partnera negodīgu rīcību [11].

24. Ņemot vērā šos apsvērumus, uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka zaudējumu atlīdzības prasībai par nodibinātu tirdzniecības attiecību bez ietvarlīguma vai nolīguma par ekskluzīvām tiesībām izbeigšanu, kas ir uzskatāma par neatļautu darbību vai kvazideliktu, ir jāpiemēro Regulas Nr. 44/2001 5. panta 3. punkts.

B – *Par otro prejudiciālo jautājumu*

25. Pēc tam, kad uz pirmo jautājumu nav tikusi sniegta noliedzoša atbilde, nav jāatbild uz otro jautājumu, ar kuru iesniedzējtiesa – šajā lietā nepastāvošā gadījumā, kad tiek noraidīta delikta rakstura jurisdikcija, – vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir piemērojams strīda pamatā esošo saistību izpildes vietas noteikšanai.

26. Drošības labad ir īsi jāaplūko otrais jautājums un jānorāda uz Tiesas spriedumu *Corman-Collins* [12], kurā radās jautājums, vai mazumtirgotāja kaitējuma atlīdzības prasījumiem par mutvārdos noslēgta pārdošanas koncesijas līguma izbeigšanu [13] ir piemērojams Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

9 — Spriedums *Tacconi* (C-334/00, EU:C:2002:499).

10 — Spriedums *Tacconi* (C-334/00, EU:C:2002:499, 27. punkts); par šo skat. arī spriedumu *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, 39. punkts).

11 — Spriedums *Tacconi* (C-334/00, EU:C:2002:499, 27. punkts).

12 — Spriedums *Corman-Collins* (C-9/12, EU:C:2013:860).

13 — Spriedums *Corman-Collins* (C-9/12, EU:C:2013:860, 14. punkts), – tā ir arī būtiskā atšķirība no šīs lietas, kurā, kā to secinājusi iesniedzējtiesa, nepastāv nekāds ietvarlīgums.

27. Attiecībā uz to Tiesa secināja, ka koncesijas līgums, ko "raksturo ietvarlīgums, kura priekšmets ir saistības starp diviem uzņēmējiem nākotnē par piegādes un pieprasījuma nodrošināšanas pienākumu, ietverot īpašus līgumiskus noteikumus par koncesionāra veiktu to preču izplatīšanu, ko pārdevis koncesijas devējs"[14], būtu jāklasificē par pakalpojumu sniegšanas līgumu (5. panta 1. punkta b) apakšpunkta otrā ievilkuma izpratnē). Turpretī "ilgstošu tirdzniecības attiecību starp diviem uzņēmējiem gadījumā, ja šīs attiecības izpaužas kā vienošanās, kas seko viena otrai, un to priekšmets ir preču piegāde un pārvietošana", būtu piemērojams 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmais ievilkums[15].

28. Iepriekš minētie apsvērumi nav attiecināmi uz šo lietu jau tādēļ vien, ka starp pusēm nav noslēgts ietvarlīgums. Turklāt pamatlietā strīds nav par "preču tirgošanu" Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkta pirmā ievilkuma izpratnē, bet gan drīzāk par pēkšņi izbeigtām tirdzniecības attiecībām neatkarīgi no to konkrētā līgumiskā satura. Līdz ar to Regulas Nr. 44/2001 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts nav piemērojams.

V – **Secinājumi**

29. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Zaudējumu atlīdzības prasībai par nodibinātu tirdzniecības attiecību bez ietvarlīguma vai nolīguma par ekskluzīvām tiesībām izbeigšanu, kas ir uzskatāma par neatļautu darbību vai kvazideliktu, ir piemērojams Regulas Nr. 44/2001 5. panta 3. punkts.

14 — Spriedums *Corman-Collins* (C-9/12, EU:C:2013:860, 36. punkts).

15 — Spriedums *Corman-Collins* (C-9/12, EU:C:2013:860, 35. un 36. punkts).